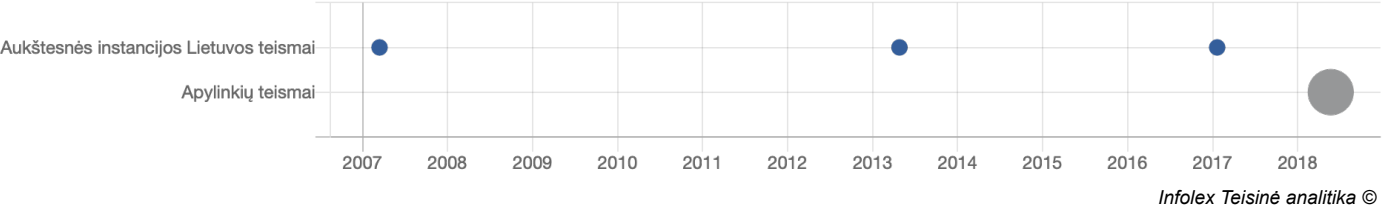

Skaitykite naujienas **Savaitės apžvalgoje** > (2026-03-23)

Alytaus apylinkės teismo Alytaus rūmų 2018 m. gegužės 23 d. sprendimas Nr. e2-613-470/2018

Kategorija: 5. BYLOS DĖL PAVELDĖJIMO; 5.2. Bylos dėl paveldėjimo pagal testamentą; 2. CIVILINIAI TEISINIAI SANTYKIAI; 2.1. Bendrosios nuostatos; Kopijuoti 2.1.2. Sandoriai; 2.1.2.4. Negaliojantys sandoriai; 2.1.2.4.2. Nugrinėjami sandoriai; 2.1.2.4.2.2. Neveiksnaus fizinio asmens sudarytas sandoris; 2.5. Paveldėjimo teisė; 2.5.4. Paveldėjimas pagal testamentą; 2.5.4.7. Testamentų rūšys; 2.5.4.7.1. Oficialusis testamentas; 3. CIVILINIS PROCESAS; 3.1. Bendrosios nuostatos.; 3.1.7. Bylinėjimosi išlaidos; 3.1.7.4. Išlaidos, susijusios su bylos nagrinėjimu, ir jų apmokėjimas; 3.1.18. Laikinosios apsaugos priemonės; 3.1.18.1. Pagrindas laikinosioms apsaugos priemonėms; 3.1.18.1.1. Pagrindai taikyti laikinąsias apsaugos priemones; 3.1.18.1.1.1. Grėsmė būsimo teismo sprendimo įvykdymui; 3.2. Procesas pirmosios instancijos teisme; 3.2.3. Bylos nagrinėjimas teismo posėdyje; 3.2.3.2. Rašytinis bylos nagrinėjimas pirmosios instancijos teisme; 3.2.3.6. Bylos sustabdymas; 3.2.3.6.4. Sustabdytos bylos atnaujinimas; 3.2.6. Teismo sprendimas; 3.2.6.1. Teismo sprendimas, jo priėmimas ir išdėstymas, reikalavimai, kurie keliama teismo sprendimui; 3.2.7. Pirmosios instancijos teismo nutartys ir rezolucijos; 3.2.7.1. Klausimai, kuriuos pirmosios instancijos teismas gali spręsti nutartimi

(3) paminėta tekste << |

2006 Priartinti | Paaiškinimai

Ryšiai Bylos istorija

Rodyti mažiau

Civilinė byla Nr. e2-613-470/2018

Teismo proceso numeris 2-13-3-027711-2017-2

Procesinio sprendimo kategorijos:

2.1.2.4.2.2; 2.5.4.7.1; 3.1.7.4; 3.2.6.1

(S)

ALYTAUS APYLINKĖS TEISMAS

SPRENDIMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2018 m. gegužės 23 d.
Alytus

Alytaus apylinkės teismo Alytaus rūmų teisėja Snaigė Juknevičienė,
sekretoriaujant R. N.,
dalyvaujant ieškovei J. A.,
jos atstovei advokatei I. K.,
atsakovui G. B.,
jo atstovei advokatei R. M.,
trečiajam asmeniui V. B.,

viešame teismo posėdyje išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės J. A. ieškinį atsakovui G. B. su trečiaisiais asmenimis V. B., V. B., R. V. dėl testamento pripažinimo negaliojančiu, paveldėjimo teisės liudijimo pripažinimo negaliojančiu, praleisto termino atnaujinimo.

Teismas

n u s t a t ė:

ieškovė J. A. kreipėsi į teismą ieškiniu ir patikslintu ieškiniu prašydama: 1) pripažinti negaliojančiu 2009-10-26 testamentą, sudarytą jos motinos A. B., ak. (duomenys neskelbtini) mirusios (duomenys neskelbtini), patvirtintą P. rajono 1 –ojo notaro biuro notarės V. B. (notarinio registro Nr. 4867), 2) pripažinti negaliojančiu P. rajono 2 notaro biuro notarės R. V. 2017-06-01 atsakovui G. B. išduotą paveldėjimo teisės pagal testamentą liudijimą (notarinio registro Nr. 3304), 3) atnaujinti jai, ieškovei J. A., dėl svarbių priežasčių praleistą 3 mėnesių terminą palikimui priimti po A. B. mirties. Ieškovė paaiškino, kad jos motina A. B. mirė (duomenys neskelbtini), po jos mirties paaiškėjo, kad motina 2009-10-26 sudarė testamentą, kuriuo visą turtą, kuris mirties dieną priklausė jai, paliko savo sūnui G. B., ieškovės broliui. Vertinama tuometinė A. B. sveikatos būklė ieškovė turi pagrįstą abejonių, ar testamento sudarymo metu A. B. galėjo suprasti savo veiksmus ir juos valdyti. 2006 metais A. B. buvo atlikta kraujagyslių užkalkėjimo operacija, po ko prasidėjo jos psichinės ir fizinės sveikatos pablogėjimas. Iki sveikatos pablogėjimo A. B. gyveno savo namuose (duomenys neskelbtini), o vėliau, sustiprėjus kraujagyslinės demencijos požymiams (sutriko emocijos, pakito asmenybė, sutriko atmintis, prarado orientaciją, dėl ko buvo nustatytas nuolatinės slaugos poreikis), ji apsigyveno (duomenys neskelbtini) pas sūnų V. B.. Čia ja nuolatos rūpinosi sūnus V. B., giminaitė V. S. ir ji, ieškovė J. A.. 2009 metais motina grįžo gyventi į savo namus S., kur ja rūpinosi kaimynė O. K.. Brolis G. B. su motina S. gyveno tik epizodiškai, dažniausiai gyveno A.. Po motinos mirties (duomenys

Veiksmai su dokumentu

neskelbtini) ji nuvyko į P. rajono 2-ąjį notarų biurą paduoti pareiškimo dėl palikimo priėmimo po savo motinos mirties, tačiau biuro notarė R. V. paaiškino, kad mirusioji yra sudariusi testamentą G. B. naudai ir todėl netikslinga priimti iš jos pareiškimą apie palikimo priėmimą, nes tai jai nesukurs jokių teisiųjų pasekmių. Tą pačią dieną notarė jai išdavė 2009-10-26 testamentą kopiją. Nepatikejusi tuo, kad testamentas atitinka motinos valią, ji 2017-03-15 grįžo pas notarę ir pateikė jai įrodymus, kad kreipėsi į Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Kauno skyrių dėl teisinės pagalbos suteikimo ginčijant motinos A. B. 2009-10-26 testamentą, tačiau nepaisant to notarė išdavė G. B. paveldėjimo teisės liudijimą. Ji laiko, kad laiku kreipėsi į notarą su pareiškimu dėl palikimo priėmimo, tačiau pareiškimas nebuvo priimtas dėl jos nurodytos priežasties, kurią laiko svarbia ir prašo atnaujinti terminą palikimui priimti.

Atsakovas G. B. su ieškiniu nesutinka. Paaiškino, kad jo motina A. B. iki pat savo mirties buvo sąmoninga, testamentą surašymo dieną ji nebuvo praradusi gebėjimo orientuotis, suprato savo veiksmus. Motina iki 2009 m. gruodžio mėnesio gyveno (duomenys neskelbtini) savo namuose, ir nors sveikata ėmė blogėti anksčiau, sunkiai vaikščiojo, bet sugebėdavo pati pavalgyti ir prisiziūrėti. Jis nors ir gyveno su motina, tačiau dirbo A. ir negalėjo teikti motinai nuolatinės pagalbos. Prižiūrėti motiną taip pat padėjo sesuo J. A., atvykdama kartą per mėnesį į S., ir brolis V. B., kuris lankydavosi motinos namuose dažniau. Motina 2009 m. vasario mėnesį išreiškė pageidavimą būti apgyvendinta senelių namuose. Tokiam pageidavimui jis pritarė, todėl palaipsniui ėmė rengti dokumentus dėl motinos apgyvendinimo P. senelių globos namuose. Kartą nuvežus motiną tyrimams į P. polikliniką ji paprašė nuvežti ją pas notarą. Jis nuvežė motiną į notarės R. V. biurą, kur notarė motiną priėmė. Jis suprato, kad motina parašė testamentą, kuriuo savo turtą paliko jam. Su motina jis nediskutavo, kodėl būtent jam motina paliko savo turtą, tačiau sprendžia, kad tokią valią motina išreiškė dėl to, kad jis nuolatinei su ja gyveno, o be to, motina nenorėjo, kad jos namai atitektų senelių globos namams, kaip ji buvo įsitikinusi, nes apie tokią galimybę buvo kalbėjusi su savo draugėmis.

Trečiasis asmuo V. B. ieškinį palaiko, prašo jį tenkinti. Parodė, kad motinai A. B. nuo 2006 m. ėmė blogėti fizinė sveikata, jai buvo atlikta kraujagyslių operacija, motina sunkiai judėjo, vartojo medikamentus. Po operacijos ji buvo apgyvendinta jo bute V. Čia paaiškėjo, kad motinai tampa sunku orientuotis aplinkoje, laike, ji nesuvokė kur esanti, ėmė blogėti atmintis, atsirado baimė, su ja tapo sunku susikalbėti. Medikai, įvertinę jos būklę, tvirtino, kad motina viena gyventi nebegali, jai reikalinga nuolatinė priežiūra. Jis pradėjo tartis su P. globos namais, kad apgyvendintų jo motiną pastoviam gyvenimui. Apie testamentą egzistavimą jis ir sesuo sužinojo tik po motinos laidotuvių, o kalbant su broliu G. B. šis nutylėjo faktą apie testamentą, nors šį faktą žinojo. Sprendžia, kad brolis galėjo paveikti motiną dėl testamentą surašymo. Jis pats buvo nusprendęs palikimo atsisakyti, todėl į notarų biurą dėl paveldėjimo priėmimo nebuvo nuvykęs.

Trečiasis asmuo P. 1-ojo notarų biuro notarė V. B. pateikė atsiliepimą į ieškinį. Atsiliepime į ieškinį nurodė, kad 2009-10-26 patvirtino A. B. testamentą, registro Nr. 4867. Testatorė buvo atvykusi į jos notarų biurą, ji patikrino testatorės veiksnumą pagal Neveiksnių ir ribotai veikusių asmenų registro duomenis. Testatorė sukvėdė atliekamo notarinio veiksmo turinį, dokumentą pasirašė jos akivaizdoje, savo ranka įskaitomai pasirašė vardą ir pavardę.

Trečiasis asmuo P. 2-ojo notarų biuro notarė R. V. į bylą pateikė atsiliepimą į ieškinį. Atsiliepime nurodė, kad 2016-12-30 ji užvedė paveldėjimo bylą dėl paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo į A. B. palikimą, pareiškimą dėl paveldėjimo pateikė testamentinis įpėdinis G. B., kuriam ji 2017-06-01 išdavė paveldėjimo teisės liudijimą. Atsiliepime į ieškinį notarė nepateikė informacijos, dėl kokių priežasčių nebuvo priimtas įstatyminės įpėdinės J. A. pareiškimas dėl paveldėjimo, tačiau kaip matyti iš atsiliepimo, notarė neneigia, kad šis asmuo jai žinomas kaip pateikęs prašymą Kauno Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo.

Liudytoja V. S. parodė, kad A. B. buvo jos teta, kuri pasiligojo nuo maždaug 2000 metų, tada pasireiškė jos pirmieji psichikos sutrikimai ir ji buvo parodyta psichiatrijos gydytojams. A. B. fizinė sveikata stipriai pablogėjo apie 2007 metus ir ja intensyviai ėmė rūpintis vaikai J. A. ir V. B.. A. B. sirgo kraujotakos sutrikimais, jai 2006 metais buvo atlikta operacija, po kurios moteris nuolatos vartojo vaistus ir nuolatos kas maždaug pusmetį ar dažniau keliems mėnesiams apsigyvendavo V. pas sūnų V. Ji ateidavo į butą suleisti A. B. vaistų ir tuo metu jau matėsi, kad moters psichinė būklė nėra gera, nes ji visai nesiorientavo laike, o kai kada ir erdveje, blogai matė, dėl regos sutrikimų ne visada galėjo atpažinti artimuosius. Vėliau ji kartu su pusbroliu V. B. lankė A. B. P. senelių globos namuose ir yra girdėjusi, kaip A. B. dejuodavo ką padariusi. Ji tik daug vėliau, kai tapo žinoma apie A. B. sudarytą testamentą vieno sūnaus naudai, suprato, kad A. B. siejojo dėl šitokio savo poelgio.

Liudytoja R. K. parodė, kad gyvena K., yra ieškovės J. A. kaimynė. Ji patvirtino, kad 2017 m. pavasarį kaimynės J. A. paprašyta vežė ją palikimo priėmimo reikalais į P. pas notarę, pamena kad notarė vardu R.. Ji kartu su J. A. užėjo į notaro biurą, ten J. A. notarei pateikė kažkokius dokumentus, bet notarė juos nors ir priėmė, tačiau atsisakė užregistruoti, bet dėl kokių motyvų neregistravo, ji nežino.

Liudytoja O. K. parodė, kad ji gyvena S., artimiausia jos kaimynė buvo A. B., jos labai artimai bendravo, nes ji A. B. vaikų buvo paprašyta moterį prižiūrėti, kadangi dėl senatvės ir ligų A. B. sunkiai judėjo ir jai buvo reikalinga fizinė kito asmens pagalba. Ji niekada nėra pastebėjusi, kad A. B. būtų neadekvačiai supratusi aplinką. Su A. B. jos bendraudavo kiekvieną dieną, gerai sutarė. A. B. turėjo gerą atmintį, jai yra pasakojusi apie jos (O.K.) giminaičius, kurių ji nepažįsta. Po atliktos operacijos 2006 metais A. B. ilgam laikui liko pas sūnų V. V., po to kurį laiką gyveno pas dukrą J. K., o sūnus G. motinai nesant namuose, juos sutvarkė, padarė remontą. Kodėl testamentą J. B. paliko išskirtinai sūnaus G. naudai, jos niekada nekalbėjo ir ji mirusiosios motyvų nežino.

Liudytoja E. A. parodė, kad su A. B. artimiausiai bendravo maždaug iki 2005 metų, ji buvo A. B. kaimynė ir dažnai pas ją lankydavosi suleisti reikalingų vaistų. Nėra pastebėjusi A. B. protinio silpnumo. 2006 metais A. B. buvo padaryta operacija ir nuo to laiko ji į S. grįždavo vis rečiau, gyveno pas vaikus. Nėra pastebėjusi, kad G. B. nuolatos gyventų motinos namuose S., jis kaip ir pati vaikai tik atvažiuodavo pas motiną.

Liudytoja D. Č. parodė, kad yra atsakovo G. B. sugyventinė, jų šeimą pažįsta daug metų. Ji pati ir G. B. nuo 2008 metų kiekvieną savaitgalį važiuodavo į S. prižiūrėti G. B. motinos A. B., kadangi pastaroji sunkiai vaikščiojo. Ji sprendžia, kad A. B., palikdama testamentu savo turtą sūnui G. B., pasielgė taip todėl, kad kaip jai yra sakiusi, J. A. per savo amžių buvo daug materialiai padėjusi, nupirkusi kooperatinį butą K., sūnui V. padovanojusi žemės sklypą prie V., o G. buvo paskirta sodyba S., nes taip pageidavo ir A. B. anksčiau miręs sutuoktinis.

Liudytoja V. L. parodė, kad ji buvo A. B. vidaus ligų, šeimos gydytoja. Šią moterį aplankydavo maždaug kartą per mėnesį P. globos namuose. Moteris nebuvo kalbi, apie save neišsipasakodavo, todėl ji nėra pastebėjusi, kad A. B. neadekvačiai suprastų aplinką, nusikalbėtų ar pan.

Ieškiny tenkintinas.

Byloje kilo ginčas dėl testatorės 2009-10-26 testamentą, kaip sudaryto testatorei nesuvokiant savo veiksmų reikšmės ir nesugebant jų valdyti, pripažinimo negaliojančiu ir panaikinimo.

Byloje nustatyta, kad testatorė A. B., gimusi (duomenys neskelbtini), mirė (duomenys neskelbtini). A. B. 2009-10-26 P. rajono 1-ajame notarų biure sudarė testamentą, patvirtintą notarės V. B., kuriuo visą turtą, kuris mirties dieną testatorei priklausys, kur jis bebus ir iš ko besudės, tiek turtą, kurtis jai priklausė testamentą sudarymo metu, tiek į kurį atsirastų teisė po testatorės mirties, paliko savo sūnui G. B. Ieškovė A. B. ir atsakovas G. B. per įstatymo nustatytą trijų mėnesių terminą kreipėsi į paveldėjimo atsiradimo vietos notarę R. V. P. rajono 2-ojo notarų biuro notarė R. V. pareiškė J. A. pareiškimą dėl paveldėjimo atsisakė priimti, kadangi testatorė buvo sudariusi testamentą paveldėtojo G. B. naudai. Šio testamentą pagrindus notarė R. V. 2017-06-01 atsakovui G. B. išdavė paveldėjimo pagal testamentą liudijimą, registro numeris 3304, į mirusiosios A. B. turtą. Ieškovė J. A. ginčija testamentą tuo pagrindu, kad testatorė jo sudarymo metu negalėjo suprasti savo veiksmų esmės ir negalėjo jų valdyti dėl psichinio susirgimo. 2018-03-13d.-29d. teismo psichiatrijos ekspertizės akte Nr. 83TPK-175/2018 nustatyta, kad A. B. testamentą sudarymo metu 2009-10-26 konstatuojama įgyta silpnaprotystė, ji testamentą sudarymo metu negalėjo suprasti savo veiksmų reikšmės ir jų valdyti. Teismo dokumentas, kuria testatorė A. B. būtų pripažinta neveiksnia, nepriimtas.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 5.17 straipsnio 1 dalis nustato, kad ieškinį dėl testamentą ar jo atskirų dalių pripažinimo negaliojančiomis gali pareikšti tik kiti įpėdiniai pagal įstatymą arba pagal testamentą, kurie paveldėtų, jeigu testamentas ar jo atskiros dalys būtų pripažintos negaliojančiomis. Pagal CK 5.50 straipsnio 1, 2 dalis pretenduoti į palikimą (CK 5.8 str.) gali tik tas asmuo, kuris įstatymo nustatyta tvarka įstojo į paveldėjimo santykius. Įpėdinis laikomas priėmusiu palikimą, kai jis faktiškai pradėjo paveldimą turtą valdyti arba padavė palikimo atsiradimo vietos notariui pareiškimą dėl palikimo priėmimo. Pažymėtina, kad bylos duomenys patvirtina, kad ieškovė J. A. kreipėsi į notarą dėl palikimo priėmimo, termino kreipimuisi nebuvo praleidusi, tačiau esant sudarytam testatorės testamentui, notarė atsisakė priimti pareiškėjos pareiškimą dėl paveldėjimo. Esant nurodytoms aplinkybėms konstatuojama, kad ieškovė J. A. yra pretendentė į palikimą CK 5.50 straipsnio prasme.

Testamentą gali sudaryti tik veiksnus asmuo, kuris suvokia savo veiksmų reikšmę ir padarinius (CK 5.15 straipsnio 2 dalis). Kai testamentą sudarė asmuo, kuris negalėjo suvokti savo veiksmų reikšmės, testamentas gali būti pripažįstamas negaliojančiu CK 1.89 straipsnio pagrindu, t. y. dėl to, kad fizinis asmuo, kuris, nors ir būdamas veiksnus, sandorio sudarymo metu buvo tokios būsenos, jog negalėjo suprasti savo veiksmų reikšmės ir jų valdyti. CK 1.89 straipsnio pagrindu nuginčijami sandoriai priskiriami prie sandorių su valios trūkumais. Sandoris gali būti pripažįstamas negaliojančiu tik tuo atveju, kai jame išreikšta asmens valia dėl kokios nors priežasties (ligos ar kt.) neatitinka tikrosios sandorio šalies valios. Pasisakydamas dėl šios normos aiškinimo ir taikymo, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, kad teismai, nagrinėdami ieškinį dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu, kai sandorį sudarė fizinis asmuo, negalėjęs suprasti savo veiksmų reikšmės, turi atsižvelgti į duomenis apie šio asmens būseną sandorio sudarymo metu ir sudaryto sandorio turinį (sandorio naudingumą ar žalingumą, pagrįstumą ir kt.). Bylą, kuriose ginčijamas mirusio testatoriaus testamentas CK 1.89 straipsnio pagrindu, nagrinėjimo ypatumas yra tas, kad testatoriaus gebėjimai suvokti savo veiksmų reikšmę ir padarinius vertinami retrospektyviai, neišklauzant paties testatoriaus, paprastai pagal liudytojų parodymus ar ekspertų išvadą, priimtas remiantis medicininiuose dokumentuose išlikusiais įrašais apie testatoriaus sveikatos būklę.

Asmens būseną, kaip juridinį faktą, gali patvirtinti teismo psichiatrinė ekspertizė, tačiau teismas vertina ir kitus įrodymus, patvirtinančius ar paneigiančius tam tikrą asmens būseną sandorio sudarymo metu.

Eksperto išvada, kuria suformuluotas kategoriškas atsakymas į teismo pateiktą klausimą, pripažįstama tiesioginiu įrodymu; eksperto išvada, padaryta prielaidos forma, pripažįstama netiesioginiu įrodymu, tačiau toks dokumentas nepraranda savo įrodomosios galios dėl to, kad jame nėra konkrečios išvados tiriamuoju klausimu, o tik tęsiamas įrodinėjimo procesas ir prielaidos forma padarytai eksperto išvadai pagrįsti ar paneigti gali būti pateikiami atitinkami kiti įrodymai (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. sausio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-93-916/2017, 45 punktas*). Jeigu eksperto išvada yra nepakankamai aiški ar neišsami, teismas gali paskirti papildomą ekspertizę (**CPK 219 straipsnio** 1 dalis) (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-249/2013*).

Nagrinėjamoje civilinėje byloje teismas skyrė pomirtinę teismo psichiatrijos ekspertizę. Teismui pateiktu teismo psichiatrijos ekspertizės aktu Nr. 83TPK-175/2018 teismo psichiatre ekspertė L. A., atlikusi tyrimą, padarė išvadas, kad A. B. nuo 2000 metų konstatuojami aterosklerotiniai pakitimai aortoje, pilvo kraujagyslėse, smegenų kraujagyslėse. Nuo 2008-08-18 (likus keturiolikai mėnesių iki testamentinio sudarymo) gydytojo psichiatro medicininėje dokumentacijoje konstatuojamas ryškėjantis interesų redukovimasis, mąstymo konkretumas, trumpas protinės būklės tyrimas (MMSE) rodo lengvą kognityvinių sutrikimų - vertinant aprašytą simptomatiką, galima konstatuoti beprasidedančią demenciją. Gydytojo psichiatro ambulatorinės konsultacijos metu 2009-02-26 (likus aštuoniems mėnesiams iki testamentinio sudarymo) aprašomas išreikštas demencijos sindromas - pažeista atmintis, mąstymas, orientacija, socialinio elgesio pablogėjimas, kasdieninių gyvenimiškų įgūdžių nykimas), esant sunkiam kognityvinių funkcijų sutrikimui (MMSE tyrimas - 9 balai). Psichologo konsultacijos metu 2009-03-02 konstatuojamas išreikštas kognityvinių funkcijų sutrikimas, dėl to apsunkintas prasmingas verbalinis kontaktas, progresavusios demencijos simptomai - pakitusi asmenybės bei interesų sfera. Nuo 2009-03-10 testatoriai buvo nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis punktu, nurodančiu demenciją, kai yra ryškus kognityvinių funkcijų pažeidimas. Ekspertė L. A., įvertinus pateiktus duomenis, padarė išvadą, kad A. B. testamentinio sudarymo metu 2009-10-26 konstatuojama įgyta silpnaprotystė - kita kraujagyslinė demencija (F 01.8); A. B. testamentinio sudarymo metu negalėjo suprasti savo veiksmų reikšmės bei jų valdyti.

Ekspertizė atlikta iš pateiktos asmens sveikatos istorijos, gautos iš P. rajono pirminės sveikatos priežiūros centro Psichikos sveikatos centro. Iš pateiktos asmens sveikatos istorijos matoma, kad tiriamoji A. B. pirmą kartą gydytojo psichiatro konsultuota 2004-05-12. Aprašoma, kad „atvyko dėl tolimesnio gydymo, ankščiau buvo konsultuota gydytojo psichiatro, diagnozuotas Pasikartojantis depresinis sutrikimas, skirtas gydymas antidepressantais". Objektiviai aprašoma liūdna nuotaika, sumažėję interesai ir aktyvumas, pastovus nuovargio jausmas. Diagnozuota F 33.1 Pasikartojantis depresinis sutrikimas, vidutinio sunkumo depresijos epizodas. Skirtas medikamentinis gydymas. Lankosi pas gydytoją psichiatrą ambulatoriškai iki 2006-04-04. Iki 2008-08-18 pas gydytoją psichiatrą ambulatoriškai nesilankiusi. Tos dienos gydytojo psichiatro konsultacijos metu aprašoma, kad „vėl ryškus pablogėjimas, nerimas, mąstymas konkretus, smulkmeniškasis, hipochondriškas, žymus interesų sumažėjimas, anhedonijos, aleksitimijos sindromai". Atliktas MMSE tyrimas - išvadoje 23 balai- lengvas kognityvinis sutrikimas. Gydytojo psichiatro diagnozuota F 33.1 Pasikartojantis depresinis sutrikimas, vidutinio sunkumo depresijos epizodas, skirtas medikamentinis gydymas. Sekanti gydytojo psichiatro konsultacija ambulatoriškai 2009-02-26: Konsultacijos metu aprašoma, kad nusiskundimų neišsako, „dukra, kuri jau keleri metai globoja mamą, pasakoja, kad jau apie metus laiko pasikeitė pacienės elgesys, tapo neadekvati, nepažįsta artimųjų, nežino kur pasideda daiktus, nesiorientuoja aplinkoje, nekontroliuoja savo higieninių įgūdžių, tuštinasi ir šlapinasi bet kur". Objektiviai: „sąmoninga, orientacija laike ir vietoje visiškai sutrikusi (negali pasakyti nei kur yra, nei kur gyvena, nei kelinti metai); savyje orientacija dalinė (pasako savo vardą, pavardę ir kelintais metais gimusi, tačiau nesuskaiciuoja kiek jai metų). Kontaktas apsunkintas dėl ryškių kognityvinių funkcijų sutrikimo, daugelio užduotų klausimų nesupranta, mąstymas rigidiškas, žemo produktyvumo, dėmesys išblaškytas. Stebimi ryškūs trumpalaikės ir ilgalaikės atminties sutrikimai. Nyksta akademiniai įgūdžiai, savo būklei visiškai nekritiška. Įvertinus psichinę būklę, psichologinį tyrimą nustatoma diagnozė Kita kraujagyslinė demencija (F 01.8)". Konsultacijos metu aprašoma, kad šeimos gydytoji išduota pažyma apie pacienės psichikos būklę, rekomenduota spręsti dėl specialiuoju poreikiu nustatymo. 14-me asmens sveikatos istorijos lape pateikta psichologinio tyrimo išvada 2009-03-02: aprašoma, kad dažnai užduodamų klausimų nesupranta, "orientacija laike pilnai sutrikusi, nežino kurie dabar metai, mėnuo, diena, orientacija vietoje taip pat visiškai sutrikusi (negali pasakyti kur gyvena, kur šiuo metu randasi). Dėmesio koncentracija labai apsunkinta, ryškiai sutrikusi tiek trumpalaikė, tiek ilgalaikė atmintis. Mąstymas rigidiškas, žemo produktyvumo, kasdieniniai įgūdžiai sunykę, nebesugeba atlikti namų ruošos darbų, kartais pasiklysta net savuose namuose, neatsimena pasakinių įvykių, pati nepasiima valgyti, pakitusi ir asmenybės bei interesų sfera. Atliktas protinės būklės vertinimas MMSE metodika, rodo sunkų kognityvinių funkcijų sutrikimą (9 balai). Blessed demencijos skalė taip pat rodo sunkų pakitimą (22 balai)". Sekantis gydytojo psichiatro įrašas ambulatorinėje asmens sveikatos istorijoje 2009-11-26 (praėjus vienam mėnesiui po testamentinio pasirašymo): „nori patalpinti į senelių namus, nyksta įgūdžiai", diagnozuota F 01.8 Kita kraujagyslinė demencija. Išvadoje: „gali gyventi pensionate demencijų skyriuje". Įrašas 2009-12-09: skundžiasi, kad blogai miega, nesiorientuoja, 2 dienas gyvena pensionate, visai nesiorientuoja". Iš tolimesnių gydytojo psichiatro įrašų ambulatorinių konsultacijų metu nuo 2010 metų matoma, kad tiriamoji yra lankoma namuose, būna psichomotoriškai sujudinta, yra reikalinga pastovios slaugos, visai išnykę kasdieniniai higieniniai įgūdžiai. Nustatoma dgn: F 01.8 Kita kraujagyslinė demencija. Iš 18-me lape pateikto siuntimo į Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2012-02-06 Nr. 26 žinoma, kad tiriamoji nuo 2009 metų gruodžio mėnesio iki 2012m kovo mėnesio gyvena pensionate demencijų skyriuje, „gulinti visai, nesiorientuojanti, dažnai verkšlenanti, dejuojanti, psichomotoriškai sujudinta". Atliktas MMSE tyrimas- 2 balai (sunkus kognityvinių funkcijų sutrikimas), dgn: F 01.8 Kita kraujagyslinė demencija. Iš pateiktos specialiojo nuolatinės slaugos poreikio nustatymo pažymos kopijos Nr. 0115071 žinoma, kad A. B. nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis nuo 2012-02-14 neterminuotai pagal kriterijų 1.8 (demencija, kai yra nustatytas ryškus pažintinių funkcijų sutrikimas). Aptarti medicininiai įrašai A. B. ligos istorijoje patvirtina ekspertizės išvadas dėl tiriamosios psichikos sutrikimų iki testamentinio sudarymo momento.

Iš civilinėje byloje I-me tome 11-lape pateiktos specialiojo nuolatinės slaugos poreikio nustatymo pažymos kopijos Nr. 0077525 žinoma, kad A. B. nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis nuo 2009-03-10 iki 2012-03-10 (pagal kriterijų 1.8- demencija, kai yra nustatytas ryškus kognityvinių funkcijų sutrikimas).

Taigi, iš pateikto teismo psichiatrijos ekspertizės akto Nr. 83TPK-175/2018, kuris šioje byloje yra tiesioginis įrodymas, matyti, jog A. B., nors nebūdama pripažinta neveiksnia, testamentinio sudarymo metu 2009-10-26 turėjo įgytą silpnaprotystę, ji testamentinio sudarymo metu negalėjo suprasti savo veiksmų reikšmės ir jų valdyti. Ekspertė davė kategorišką išvadą, ekspertizės akto išvados padarytos įvertinus ligos istoriją, jos atitinka ligos istorijos eigą. Ekspertizės akte ekspertės išvados yra išsamiai motyvuotos, atspindėta sveikatos duomenų analizė, abejonių dėl pagrįstumo nekalia, todėl visumoje su A. B. sveikatos ir ligos istorijoje esančiais duomenimis sudarė teisiškai pagrįstą pagrindą daryti išvadą, kad ginčijamo testamentinio sudarymo metu A. B. negalėjo suprasti savo veiksmų reikšmės ir jų valdyti. Duomenų bei įrodymų, keliančių abejones dėl ekspertinių išvadų pagrįstumo, byloje nėra, atsakovo atstovės pastaba, kad ekspertės darbo stažas tik treji metai ir dėl to ekspertizės išvadomis esą yra pagrindo abejoti, savaime nesudaro pagrindo nepasitikėti ekspertės kompetencija ir atitinkamai jos turimo išsilavinimo pagrindu teikti atsakingą išvadą psichiatrinį žinių srityje. Atsakovas G. B. laisvą testatorės apsisprendimą sudaryti testamentą jo naudai įrodinėjo tik liudytojų O. K. ir D. Č., savo sugyventinės, parodymais, kurie nėra išsamūs vertinant testatorės psichinę būklę bei nesudarantys pagrindo atvesti bei paneigti ekspertės išvadas, o iš dalies yra neobjektyvūs ir jam palankūs dėl artimų asmeninių santykių su atsakovu. Teismo posėdžio metu šios liudytojos patvirtino, kad A. B. sirgo, tačiau buvo sunki tik jos fizinė būklė, o abejonių dėl aplinkos adekvataus suvokimo joms nekėlė, tačiau liudytojai nėra profesionalai, kad galėtų nustatyti, jog testatorė gerai orientavosi, todėl teismas sprendžia, kad apklaustų byloje liudytojų parodymų visuma bei ieškovės ir trečiojo asmens paaiškinimai nesudaro pagrindo abejoti teismo ekspertizės išvadomis, pagrįstomis objektyviai gautais duomenimis. Taip pat pastebėtina, kad atsakovas nors nesutiko su ekspertizės išvadomis, tačiau neprašė paskirti pakartotinę ar papildomą ekspertizę, nesiėmė priemonių tolygiomis įrodinėjimo priemonėmis paneigti ekspertės išvadą. Testamentą tvirtinusi notarė teismo posėdyje nedalyvavo, tačiau teismo vertinimu, atlikdama savo profesines pareigas, bet neturėdama specialių medicininių, psichiatrinį žinių, negalėjo objektyviai įvertinti A. B. psichikos būklės testamentinio sudarymo metu, o tai, kad išoriškai A. B. sudarė psichiškai sveiko žmogaus įspūdį, nepaneigia specialisto – teismo ekspertės, turinčios atitinkamų specialių žinių, išvadų pagrįstumo. Taip pat būtina pastebėti, kad A. B. gydanti gydytoja V. L. patvirtino savo paciento buvus mažakalbę, neatviraujančią, beveik nebendraujančią, o tokia asmens charakterio savybė taip pat galėjo turėti įtakos notarės apsisprendimui testatorės sugebėjimą suvokti savo veiksmus ir jų reikšmę testamentinio sudarymo metu vertinti kaip normalų. Įrašas testamente „Testatorės veiksnium įsitikinau“ rodo ne ką kitą, kaip tik tai, kad notarė patikrino duomenis dėl A. B. asmens įtraukimo į Neveiksnių ir ribotai veiksnį asmenų registrą ir neradusi žinių apie A. B. nustatytą neveiksnumą (jai neveiksnumas niekada nebuvo nustatinėjamas), atliko notarinį veiksmą.

Pomirtinės ekspertizės išvados taip pat patvirtinamos ieškovės J. A. parodymais, trečiojo asmens V. B. parodymais. Jie paaiškino, kad jų motina nuo 2006 m. susirgo virškinamojo trakto grįžtamasis kraujotakas užkalkėjimu, buvo operuota, po operacijos ėmė ypač sparčiai blogėti jos sveikata, tame tarpe psichinė. Motina po operacijos 2006 m. buvo apgyvendinta V. V. B. bute, medikamentus jai leisdavo giminaitė V. S., motinai buvo reikalinga nuolatinė priežiūra, nes ji ėmė nebeatpažinti dukters A. B., kviesdavosi įsivaizduojamą dukrą V., namuose motinos nebuvo galima palikti vienos dėl pavojaus sau ir galimos grėsmės aplinkai, motina painiodavosi laike ir erdvėje, jai pasireiškė nepaaiškinama baimė, ji nuolat priekaištavo negaunanti valgyti, nors buvo normaliai maitinama. Iš dalies šias aplinkybes patvirtino liudytoja V. S.. Tai, kad A. B. 2007 m. pavasario – vasaros laikotarpiu jos pačios atakliu reikalavimu artimųjų buvo grąžinta gyventi į S., nepatvirtina, jog ji pasveiko, nes iš medicininių dokumentų seka, kad testatorei diagnozuotas susirgimas yra negrįžtamojo pobūdžio, o iš šalių paaiškinimų matyti, kad nežymūs pagerėjimai buvo stebimi tik dėl nuolatinio psichiką veikiančių medžiagų vartojimo. A. B. jai gyvenant S. iš dalies prižiūrėjo kaimynė O. K., kuri testatorės vaikų buvo paprašyta kartais užėti pažiūrėti jų motinos. Šios liudytojos parodymais kaimynės A. B. neadekvataus orientavimosi į nepastebėjusi, tačiau tokie liudytojos parodymai nepaneigia aukščiausio aptartų įrodymų. Orientuotis laike, aplinkoje bei bendrauti, išreikšti mintis yra skirtingi dalykai. Bendrauti, išreikšti mintis gali asmenys, turintys ir sunkių kognityvinių funkcijų sutrikimą, o liudytojai, nėra profesionalai, kad jie galėtų įvardyti, jog asmuo gerai orientavosi.

Diagnozuota kraujagyslinė demencija - tai lėtinė progresuojanti liga, A. B. liga buvo pasiekusi tokią stadiją, dėl kurios ji prarado gebėjimą suprasti savo veiksmus. Atkreiptinas dėmesys, kad byloje yra nustatytas ryškus ligos progresas – 2008-08-18 atliktas MMSE tyrimą nustatytas lengvas kognityvinis sutrikimas (23 balai), o po keleto mėnesių, likus iki testamentinio pasirašymo septyniems mėnesiams jai atlikto protinės būklės vertinimo MMSE metodika išvada rodo sunkų kognityvinių funkcijų sutrikimą (9 balai).

Atsakovo parodymai, kad testatorės fizinė būklė buvo prasta, tačiau protinė būklė buvo gera, vertintina kaip asmens, suinteresuoto palankia jam bylos baigtimi, kas sudaro pagrindą kritiškai vertinti jo parodymus. Pagristų abejonių kelia ir G. B. parodymai esą motinos pageidavimu, iš anksto neplanuotai, jis pakeliui iš gydytojų užvežęs motiną į notarų biurą P. ir esą nežinojo, koku tikslu to prašo motina. Biure notarė jį esą informavusi, kad motina ketina surašyti testamentą jo naudai. Tokie parodymai mažai tikėtini, nes informacija apie testamentą sudaro notaro paslapties turinį, o pats faktas, kad G. B. testamentą sudarymo laiką gyveno kartu su motina, apie jo naudai surašytą testamentą žinojo, bet nuo brolio ir sesers šį faktą nutylėjo, leidžia spręsti dėl galimos įtakos motinai jai apsisprendžiant palikimo klausimu.

Byloje buvo apklaustos liudytojos V. L., E. A., kurių parodymai neatspindi testatorės būklės ginčijamo testamentą sudarymo metu, todėl šių liudytojų parodymai negali būti laikomi pakankamai spęsti apie testatorės sveikatos būklę sandorio sudarymo metu. Be to, liudytojų parodymai neinformatyvūs, nepatvirtina būklės, aprašytos medicininuose dokumentuose, o teismas neturi pagrindo abejoti medicininuose dokumentuose esančių įrašų tikrumu.

Teismo ekspertizės išvadai esant kategoriškai, kad testamentą sudarymo metu testatorė negalėjo suprasti savo veiksmų reikšmės ir jų valdyti, kitiems byloje esantiems įrodymams šios išvados nepaneigiant, yra pagrindas spręsti, kad byloje yra pakankamai patikimų duomenų apie testatorės A. B. negebėjimą išreikšti savo valią ginčijamo testamentą sudarymo metu. Darytina išvada, kad 2009-10-26 A. B. sudarytas ir P. rajono 1-ojo notarų biuro notarės V. B. patvirtintas testamentas pripažintinas negaliojančiu (CK 1.89 str.).

Dėl praleisto termino palikimui priimti

Kad įgytų palikimą, įpėdinis turi jį priimti. Įpėdinis laikomas priėmusiu palikimą, kai jis faktiškai pradėjo paveldimą turtą valdyti arba kai įpėdinis padavė palikimo atsiradimo vietos notarui pareiškimą apie palikimo priėmimą (CK 5.50 straipsnio 1, 2 dalys). Šie veiksmai turi būti atlikti per tris mėnesius nuo palikimo atsiradimo dienos (CK 5.50 straipsnio 3 dalis). Praleidus įstatymo nustatytą trijų mėnesių terminą ir jo įstatymo nustatyta tvarka nepratęsęs įpėdinis praranda paveldėjimo teisę. Įstatyme nustatytą terminą palikimui priimti gali atstatyti teismas, jeigu pripažįsta, kad terminas praleistas dėl svarbių priežasčių.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pasisakęs, kad terminas palikimui priimti gali būti atstatytas tik tokiam įpėdiniui, kuris nuo palikimo atsiradimo pradžios išreiškė norą jį priimti, tačiau dėl susiklosčiusių individualių gyvenimo aplinkybių negalėjo atlikti įstatymo nustatytą palikimo priėmimo veiksmų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. kovo 15 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Z. U., J. P. v. Klaipėdos apskrities valstybinė mokesčių inspekcija, I. P., A. P., bylos Nr. 3K-3-103/2007).

Šios civilinės bylos atveju matyti, kad ieškovė J. A. siekė priimti palikimą po motinos mirties, tačiau dėl individualiai susiklosčiusių aplinkybių to padaryti per įstatymo nustatytą terminą negalėjo. Jos parodymais dėl palikimo priėmimo po motinos A. B. mirties ji buvo nuvykusi į P. rajono 2-ąjį notarų biurą 2017-03-10, tačiau notarė R. V. ją informavo apie sudarytą testamentą jos brolio G. B. naudai, įteikė testamentą nuorašą susipažinti ir tuo pagrindu atsisakė priimti jos pareiškimą dėl palikimo priėmimo. Nors notarės R. V. atsiliepime į ieškinį nėra informacijos apie tai, ar J. A. jos nurodytą dieną kreipėsi dėl palikimo priėmimo, tačiau ši aplinkybė patvirtinta liudytojos R. K. parodymais, kuri nurodė, kad atvežė iš K. savo kaimynę J. A. į P. pas notarę, atsimena, kad jos vardas R., kaimynė paliko kažkokių dokumentus, tačiau notarė jų neužregistravo. Tai, kad ieškovė neužregistravo savo pareiškimo notarų biure taip patarta notarės, o pati ieškovė neturėdama teisinių žinių nesuprato galimų pasekmių, vertinama kaip svarbia priežastimi, dėl kurios ieškovė J. A. praleido terminą palikimui priimti. Taip pat įvertinus kad terminas iki kreipimosi į teismą su ieškiniu yra vos keli mėnesiai ir praleistas nedaug, o taip pat atsižvelgus į protingumo, sąžiningumo bei teisingumo kriterijus vertinama, jog yra pagrindas terminui palikimui priimti atnaujinti (CK 1.5 straipsnis).

P. 2-ojo notarų biuro notarė R. V. 2017-06-01 išdavė atsakovui paveldėjimo teisės pagal testamentą liudijimą, reg. Nr. 3304 į A. B. turtą – žemės sklypą ir pastatus, esančius (duomenys neskelbtini). Šis notarinis dokumentas išduotas atsakovui pripažinto negaliojančiu testamentą pagrindu. Pripažinus A. B. 2009-10-26 testamentą negaliojančiu, išnyksta atsakovo G. B. teisė paveldėti visą A. B. turtą pagal testamentą, todėl 2017-06-01 atsakovui išduotas paveldėjimo teisės pagal testamentą liudijimas, reg. Nr. 3304, pripažintinas negaliojančiu (CK 5.2 str.).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

Abiem šalims byloje Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Kauno skyriaus sprendimais teikiama antrinė teisinė pagalba, šalims valstybė garantavo ir apmokėjo 100 procentų antrinės teisinės pagalbos išlaidų. Jeigu abi šalys nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo atleistos, bylinėjimosi išlaidos apmokamos iš valstybės biudžeto lėšų (CPK 96 str. 4 d.). Vadovaujantis šiuo teisiniu pagrindu bylinėjimosi išlaidos byloje nepriteisiamos.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 259, 260, 270 straipsniais

n u s p r e n d ž i a:

Ieškinį tenkinti visiškai.

Pripažinti negaliojančiu 2009 m. spalio 26 d. testamentą, sudarytą A. B., a. k. (duomenys neskelbtini) mirusios (duomenys neskelbtini), patvirtintą P. rajono 1-ojo notarų biuro notarės V. B., notarinio registro Nr.4867.

Pripažinti negaliojančiu P. 2-ojo notarų biuro notarės R. V. 2017 m. birželio 1 d. atsakovui G. B. išduotą paveldėjimo teisės pagal testamentą liudijimą, reg. Nr. 3304.

Atnaujinti ieškovei J. A. praleistą trijų mėnesių terminą paduoti pareiškimą palikimo vietos atsiradimo notarų biurui dėl motinos A. B., a. k. (duomenys neskelbtini) mirusios (duomenys neskelbtini), palikimo priėmimo. Atnaujinimo terminą skaičiuoti nuo šio sprendimo įsiteisėjimo dienos, nustatant, kad terminas atnaujinamas trims mėnesiams.

Bylinėjimosi išlaidų neskirstyti, nepriteisti.

Laikinąsias apsaugos priemones, taikytas 2017 m. birželio 21 d. Alytaus rajono apylinkės teismo nutartimi civilinėje byloje Nr. e2-3338-470/2017 dėl įrašo Nekilnojamojo turto registre, draudžiant atsakovui G. B. perleisti nuosavybės teises tretiesiems asmenims į žemės sklypą ir pastatus, esančius (duomenys neskelbtini), panaikinti.

Sprendimas per 30 d. dienų gali būti skundžiamas apeliacine tvarka Kauno apygardos teismui per Alytaus apylinkės teismo Alytaus rūmus.

Teisėja	Snaigė Juknevičienė
---------	---------------------

Paminėta tekste:	Suskleisti
Bylos:	
3K-3-103/2007 Dėl termino palikimui priimti atnaujinimo.	
3K-3-249/2013 Dėl įsakymų paimti žemę visuomenės poreikiams pripažinimo teisėtais ir piniginės kompensacijos dydžio už paimtą žemę nustatymo	
3K-3-93-916/2017 Dėl skolos priteisimo	
Teisės aktai:	
Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Penktoji knyga. Paveldėjimo teisė	
5.2 str. Paveldėjimo pagrindai	
5.8 str. Paveldėjimo teisės ginčijimas	
5.15 str. Testamentinis veiksnumas	

5.17 str. Testamento nuginčijimas

5.50 str. Palikimo priėmimas

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas

96 str. Bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei

219 str. Papildoma ir pakartotinė ekspertizė

259 str. Sprendimo priėmimas

260 str. Galutinis sprendimas

270 str. Sprendimo turinys

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos

1.5 str. Teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų taikymas

1.89 str. Savo veiksmų reikšmės negalėjusio suprasti fizinio asmens sudaryto sandorio pripažinimas negaliojančiu